

Kaupunkikehitys- ja teknisen valiokunnan lausunto hallinto-oikeudelle

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta 20.08.2024 § 106
326/02.00/2023

Valmistelu ja lisätiedot yhdyskuntatekniikan päällikkö Ari-Pekka Rajaranta, p. 044 781 3745, ari-pekka.rajaranta@orimattila.fi, suunnittelu- ja vihertyönasiantuntija Mari Kauppinen, p. 044 781 3964, mari.kauppinen@orimattila.fi

Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen on tehty hallintovalitus Orimattilan kaupungin kaupunginvaltuuston päätöksestä 6.5.2024 § 33. Hallinto-oikeus on pyytänyt lausuntoa valituksen johdosta 6.9.2024 mennessä. Lausunnonle on pyydetty ja saatu jatkoaikaa 27.9.2024 saakka.

Päätöksestä on valittanut yhdeksän henkilöä yhteisellä valituksella. Hallintovalituksessa vaaditaan, että hallinto-oikeus kumoaa Orimattilan kaupunginvaltuuston päätöksen 6.5.2024 § 33.

Perusteluina on esitetty, että päätös rikkoo hallintolain kohdan 434/2003 6. pykälän mukaista luottamuksensuojaperiaatetta, jonka mukaan yksityisen henkilön on voitava luottaa julkista valtaa käyttäen tehdyn päätöksen pysyvyyteen.

Hallintovalituksen perustelut

Hallintovalituksessa perustellaan valtuuston päätöksen kumoamista sillä, että päätös rikkoo hallintolain 434/2003 6 § luottamuksensuojaperiaatetta, jonka mukaan yksityisen henkilön on voitava luottaa julkista valtaa käyttäen tehdyn päätöksen pysyvyyteen. Valituksessa todetaan, että luottamuksella viranomaisten tekemiin päätöksiin on konkreettista merkitystä alueen asukkaiden elämään.

Valituksessa todetaan, että kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 12.6.2023 § 28, metsästrategian, jossa määritellään kaupungin metsien hoidon periaatteet. Ja mikäli valtuusto yhtäkkiä pyörittää päätöksensä karisee asukkaiden luottamus päätöksentekoon.

Asukkaat ovat halunneet sitoutua alueelle, joka on tervehenkinen ja ulkoiluun soveltuva ja jossa päiväkotien ja koulujen lapset viedään tutustumaan lähiluontoon. Suuri joukko asukkaita myös käy näissä metsissä lenkkeilemässä sekä marjastamassa ja sienestä-mässä. Asuntojen arvo laskee lähimetsien tuhoamisen myötä. Myös Orimattilan vetovoima vähenee.

Suunnitellut avohakkuut edesauttavat myös keskustan tuntumassa olevan Salolan ampumaradan melun kantautumisen yhä voimakkaampana kaupungin keskustan suuntaan. Tutkimustulokset osoittavat, että tausta- ja sivuvallien sekä erilaisten rakenteiden lisäksi tiheällä puustolla voidaan vähentää ampumaratojen meluhaittoja. Useiden vuosien aikana on ko. alueella suoritettu joko yksityisten tai

kaupungin omistamilla mailla mittavia hakkuita ja meluhaitat ovat vuosi vuodelta lisääntyneet.

Asukaskyselyssä metsän taloudellisia tuotto-odotuksia piti tärkeänä vain 3 prosenttia vastanneista. Kaupunginvaltuuston kokouksessa 6.5.2024 valtuusto teki kuitenkin päätöksen, joka on täysin edellä mainitun päätöksen vastainen. Kaupungin talouteen vedoten se käveli oman päätöksensä yli ja päätti käyttää virkistyskäyttöön rauhoitetuttuja lähimetsiä talouden paikkaamiseen. Päätösten välillä kulunut aika on vain 11 kuukautta. Uudet hakkuusuunnitelmat kohdistuvat erityisen rajusti taajamien lähimetsiin ja virkistyskäytössä oleviin metsäalueisiin.

Kaupungin omistamat metsät luokiteltiin arvometsiin, lähimetsiin, ulkoilu- ja virkistysmetsiin sekä suojametsiin, joihin ei kohdisteta taloudellisia odotuksia. Näiden yhteinen osuus kaupungin metsistä on 61 prosenttia. Taajaman alueella 72 prosenttia. Jäljelle jäävien talousmetsien käytössä tavoitteena on taloudellisten mahdollisuuksien kestävä hyödyntäminen yhteensovittamalla toimenpiteet metsien muihin tavoitteisiin.

Orimattila kuuluu lähes sadan kunnan yhteiseen Hinku- kunta projektiin. Siinä kaupunki sitoutuu vähentämään kasvihuonepäästöjä 80 prosenttia vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Pilotitikutana VIRKEÄ: luontopohjaisten ratkaisujen kehittäminen viheralan käytännöissä hankkeeseen. Jatkumona tästä kaupunki teetti laajan ja perusteellisen selvityksen kuntalaisten lähimetsien käytöstä.

Hallintovalitus ja lausuntopyyntö ovat kokousasian oheismateriaalina.

Oheismateriaali: Hallintovalitus 18.6.2024 ja lausuntopyyntö

Esittelijä Vs. kaupunkikehitysjohtaja Timo Tarkkala

Päätösehdotus

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta päättää esittää lausuntonaan Orimattilan kaupunginhallitukselle ja edelleen Hämeen hallinto-oikeudelle (hallintovalitus Orimattilan kaupunginvaltuuston päätöksestä 6.5.2024 § 33) seuraavaa:

Orimattilan kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 27.11.2023 § 81 päättänyt talouden tasapainottamisesta ja tasapainottamistyöryhmän perustamisesta, sillä Orimattilan kaupungin talous painuu alijäämäiseksi vuodesta 2024 alkaen. Ilman sopeutustoimia alijäämä olisi vuonna 2024 noin 4 miljoonaa euroa. Alijäämäisyys johtuu merkittävilta osin valtionosuusleikkauksista ja valtakunnallisesti neuvotelluista palkkaratkaisuista. Valtionosuudet laskevat 2,3

miljoonaa euroa nykytasosta vuonna 2024. Vastaavasti palkkaratkaisut nostavat henkilöstökuluja 1,26 miljoonaa euroa nykytasosta vuoteen 2024.

Kuntalaki edellyttää, että kaupungin talous on tasapainossa tai ylijäämäinen taloussuunnitelmakauden päättyessä. Tämän takia toimialat ja valiokunnat valmistelivat ja päättivät merkittävistä säästötoimista syksyn 2023 aikana. Valiokuntien päätösten jälkeen alijäämää oli edelleen 2,7 miljoonaa euroa vuodelle 2024. Kaupunginvaltuusto päätti, että talouden tasapainottamisen toimenpiteet jaksotetaan vuosille 2024-2026 siten, että kaupungin talous on tasapainossa vuoden 2026 tilinpäätöksessä. Tasapainottamistyöryhmään, ohjausryhmä, nimettiin jokaisesta poliittisesta ryhmästä ryhmäpuheenjohtaja, kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen puheenjohtajat sekä viranhaltijoista kaupunginjohtaja, hallintojohtaja ja talousjohtaja. Lisäksi nimettiin asiantuntijaryhmiä, joissa oli edustus niin päättäjistä kuin viranhaltijoista eri toimialoilta. Asiantuntijaryhmiä nimettiin kahdeksan (Tulot ja omaisuus sekä tytäryhtiöt, Työllisyys ja elinvoima sekä maahanmuutto, Varhaiskasvatus, Opetuspalvelut, Vapaa-aika ja osallisuus, Ruoka- ja puhdistuspalvelut, Kiinteistönhuolto, ulkoliikunta- ja yleisten alueiden hoito sekä maankäytön suunnittelu sekä Organisaatorakenne ja henkilöstö).

Talouden tasapainottamisen ohjausryhmä asetti tavoitteeksi kasvattaa toimintatuottoja minimissään 750 000 euroa ja vastaavasti toimintakuluja leikata 1 500 000 euroa vuoden 2024 talousarvion tasosta. Talouden tasapainottamisen toimenpiteiden täytäntöönpano edellyttää talousarviomuutoksia taloussuunnitelmaan 2024-2026 sekä osasta toimenpiteistä valtuuston erillisiä päätöksiä. Mikäli valtuusto hyväksyy talouden tasapainottamisen toimenpiteet, tullaan niiden toimenpiteiden osalta, mitkä vaativat valtuuston erillisiä päätöksiä, valmistelemaan valtuustolle päätökset (mm. muutokset palveluyksiköihin).

Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä 6.5.2024 §33 talouden tasapainottamisen toimenpiteet:

<https://orimattilad10.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2024371-4>

sekä edellytti toimialoja täytäntöönpanemaan talouden tasapainottamisen toimenpiteet hallintosäännön toimivaltojen mukaisesti elokuun 2024 loppuun mennessä. Lisäksi kaupunginvaltuusto päätti 6.5.2024 kokouksessaan erillisissä pykälissä 34–46 § muista talouden tasapainottamiseen liittyvistä asioista.

Orimattilan kaupungissa on myös käyty kaupunkitasoiset yhteistoimintaneuvottelut koskien koko kaupunkiorganisaatiota.

Kaupunginvaltuuston päätöksen 6.5.2024 pykälässä 33 päätettiin

1. hyväksyä talouden tasapainottamisen toimenpiteet
2. valtuusto edellytti toimialoja täytäntöönpanemaan

talouden tasapainottamisen toimenpiteet hallintosäännön toimivaltojen mukaisesti elokuun 2024 loppuun mennessä.

Talouden tasapainottamisen toimenpide: puun myynti
Yksi osa talouden tasapainottamispakettia oli Orimattilan kaupungin omistamien metsien hakkuista saatavat puunmyyntitulot. Toimenpiteen toteuttamista esitti Tulot ja omaisuus sekä tytäryhtiöt - asiantuntijatyöryhmä.

Kyseisen asiantuntijatyöryhmän tehtävänantona oli esittää toimenpiteet, joilla kaupungin tulot kasvavat 750 000 euroa viimeistään vuonna 2026. Esityksen mukaiset puunmyyntitulot ovat vuodelle 2024 50 000 euroa, vuodelle 2025 250 000 euroa ja vuodelle 2026 140 000 euroa.

Hakkuutulot perustuivat asiantuntijatyöryhmän muodostamaan talouden tasapainottamispaketissa liitteenä olevaan hakkuuehdotukseen (valtuuston 6.5.2023 § 33 päätöksen liite 7) ja hakkuuehdotus perustuu MHY Uusimaan Orimattilan kaupungille laatimaan metsä-suunnitelmaan 2019-2028. Metsäsuunnitelmassa metsänhoidon tavoitteena on ollut kestävä puuntuotto ja tasaiset hakkuutulot.

Orimattilan kaupungin metsästrategia

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala laati vuosien 2022-2023 aikana Orimattilan kaupungin metsiä koskevan metsästrategian. Metsästrategian laadinta oli asetettu kaupunkikehitys- ja tekniselle valiokunnalle valtuustotason tavoitteeksi vuodelle 2022. Orimattilan kaupungilla ei aiemmin ollut vastaavaa metsänhoidon periaatteita määrittelevää strategisen tason suunnitelmaa. Orimattilan metsästrategia on pidemmän aikavälin suunnitelma ja tahtotila, joka kertoo mihin suuntaan metsien kokonaisuutta ohjataan.

Laadittu metsästrategia tukee tahtotilaa Orimattilan kaupungin kaupunkistrategialle ja kaupungin ilmasto-ohjelmalle.

Metsästrategiassa tärkeitä yhtymäkohtia kaupunkistrategiaan ovat mm. sekä mm. ekologisesti kestävällä tavalla tuotetut palvelut, hyvinvointi sekä asukkaiden osallistaminen.

Metsästrategian laadinnassa pyrittiin laajaan osallistamiseen.

Vuorovaikutusta toteutettiin asukkaiden ja sidosryhmien kanssa asukastilaisuuden ja karttapalautekyselyiden kautta. Laajan osallistamisen merkitys strategiatyössä oli tärkeää, sillä tavoitteena laajalle osallistumiselle oli mm. luoda sitoutumista sekä mahdollistaa yhteisen ymmärryksen muodostumista ja tällä tavoin edesauttaa strategian toteuttamista.

Metsästrategian laadinnan aikana selvitettiin Orimattilan asukkaiden näkemyksiä metsien käytöstä ja hoidosta metsäkyselyllä, asukastilaisuudessa sekä erillisellä opetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle kohdistetulla kyselyllä. Asukkaiden vastauksissa tär-

keimmiksi tavoitteiksi kaupungin metsien hoidossa nousivat luonnon monimuotoisuus sekä virkistyskäyttö. Opetuksen kannalta metsissä tärkeimpinä seikkoina pidettiin luonnon monimuotoisuutta, läheistä sijaintia sekä olemassa olevaa reitistöä. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta tärkeimpiä piirteitä olivat, kuten edellä, sijainti ja luonnon monimuotoisuus, mutta myös metsän tarjoamat mahdollisuudet eri toimintoihin.

Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos oli päätöksentekovaiheessa nähtävillä kaupungin 16. – 29.1.2023 Orimattilan kaupungintalolla 2. kerroksessa (Erkontie 9) sekä kaupungin kotisivuilla (www.orimattila.fi). Suunnitelman nähtävillä olosta kuulutettiin kaupungin nettisivujen ilmoitustaululla, Aluelehdessä ja Orimattilan Sanomissa. Metsästrategialuonnoksesta käsiteltiin kaupungin valiakuntien kokouksissa. Luonnoksesta saapui yksi muistutus sekä viisi lausuntoa.

Metsästrategiassa tunnistettiin, että kaupungin omistamiin metsiin liittyy monia eri tavoitteita ja kaupungin metsien suunnittelussa ja hoidossa on tärkeää tunnistaa, ottaa huomioon ja yhteensovittaa nämä tavoitteet. Metsästrategialla on tarkoitus ohjata metsien suunnittelua, hoitoa ja käyttöä ottaen huomioon luonnon monimuotoisuus, virkistyskäyttö, maisemalliset arvot, ilmastotavoitteet ja taloudelliset mahdollisuudet. Metsästrategialla ja sen mukaisella hyvällä suunnittelulla on ollut tavoitteena vaikuttaa kaupungin omistamiin metsiin ja niistä saataviin hyötyihin pitkälle tulevaisuuteen.

Orimattilan kaupungin metsästrategiassa kaupungin omistamien metsien käyttöä ja käytön painopisteitä ohjataan metsäluokituksella. Metsäluokka määrittelee metsänkäytön tavoitteet ja metsien käsittelyn peruserätykset. Orimattilan metsäluokkia ovat arvometsä, lähi-metsä, ulkoilu- ja virkistysmetsä, suojametsä ja talousmetsä. Luokitus perustuu valtakunnalliseen RAMS2020 - Viheralueiden kun-nossapitoluokitukseen.

Orimattilan kaupungin metsästrategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 12.06.2023 § 28. Kokouksessa päätettiin myös, että kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala aloittaa metsästrategian mukaisen metsäsuunnitelun laatimisen.

Yhteenveto

Hallintovalituksessa perustellaan valtuuston päätöksen kumoamista sillä, että päätös rikkoo hallintolain 434/2003 6 § luottamuksen-suojaperiaatetta, jonka mukaan yksityisen henkilön on voitava luottaa julkista valtaa käyttäen tehdyn päätöksen pysyvyyteen. Valituksessa todetaan, että luottamuksella viranomaisten tekemiin päätöksiin on konkreettista merkitystä alueen asukkaiden elämään.

Valituksessa todetaan, että kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 12.6.2023 § 28, metsästrategian, jossa määritellään kaupungin metsien hoidon periaatteet. Ja mikäli valtuusto yhtäkkiä pyörtää päätöksensä karisee asukkaiden luottamus

päätöksentekoon.

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta lausui talouden tasapainottamispaketista kokouksessaan 9.4.2024 (Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta 09.04.2024 § 42) seuraavaa:

”Talouden tasapainottamisohjelmassa esitetty hakkuusuunnitelma ei ole valtuuston hyväksymän metsästrategian mukainen. Se ei huomioi riittävästi lähimetsien hoitoa virkistys- ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta. Nykyinen metsäsuunnitelma tulee päivittää metsästrategian mukaiseksi tai sitten metsästrategiaa ja metsän hakkuusuunnitelmaa tulee tarkastella rinnakkain.”

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala pyrki metsästrategian laadinnassa aitoon kuntalaisten ja sidosryhmien osallistamiseen Orimattilan kaupungin strategian mukaisesti. Metsästrategiatyössä tunnistettiin myös strategian yhdeksi jatkotoimenpiteeksi asukkaiden nykyistä parempi tiedotus kaupungin metsänhoidosta ja osallistamisen merkitys myös jatkossa. Asukkaat toivovat lisää tietoa metsienhoidosta ja metsässä tehtävistä toimenpiteistä.

Asukkaiden aktiivisuudesta ja asia tärkeydestä kuntalaisille kertoo myös Orimattilan kaupungin keskustan aluekumppanuuspöydän laatima kirje koskien Orimattilan lähimetsien hakkuusuunnitelmaa. Aluekumppanuuspöydät ovat kaupungin edustuksellisen demokratian osia ja niiden tehtävinä on mm. antaa lausuntonsa tai kannanottonsa eri toimialojen tekemistä aluetta koskevista merkittävistä suunnitelmista, tehdä ehdotuksia kaupunginhallitukselle ja valiokunnille toimialueensa palvelujen toimivuuden, saatavuuden ja laadun kehittämiseksi ja mm. edistää alueensa viihtyisyyttä ja kehittämistä, sekä vaalia alueen ja kaupungin historiaa ja perinnettä.

Keskustan aluekumppanuuspöytä kertoo saaneensa asian osalta paljon palautetta ja aluekumppanuuspöytä näkee merkitykselliseksi välittää nämä terveiset niin kaupunginhallitukselle, valtuustolle kuin viranhaltijoille.

Orimattilan kaupunki omistaa metsää noin 470 ha. Suurin osa kaupungin metsistä, noin 287 hehtaaria, sijaitsee Orimattilan keskustaajaman lähialueilla. Kaupungin metsistä 55 % sijaitsee alle 300 metrin etäisyydellä taaja-asutuksesta. Kaupunkimetsille tyypillisesti keskustaajaman metsät sijaitsevat pirstaleisesti kaupunkirakenteen lomassa ja yksittäiset metsäpalstat ovat asuinalueiden tuntumassa varsin pieniä ja paikoin muodoltaan suikalemaisia.

Hallintovalituksessa todetaan, että metsästrategian asukaskyselyssä metsän taloudellisia tuotto-odotuksia piti tärkeänä vain 3 prosenttia vastanneista. Mutta kaupunginvaltuuston kokouksessa 6.5.2024 valtuusto teki kuitenkin päätöksen, joka on täysin edellä mainitun päätöksen vastainen. Valituksen mukaan päätös tehtiin kaupungin talouteen vedoten ja valtuusto käveli oman päätöksensä yli ja päätti käyttää virkistyskäyttöön rauhoitetuttuja lähimetsiä

talouden paikkaamiseen. Valituksessa huomautetaan, että päätösten välillä kulunut aika on vain 11 kuukautta. Uudet hakkuusuunnitelmat kohdistuvat erityisen rajusti taajamien lähimetsiin ja virkistyskäytössä oleviin metsäalueisiin.

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala toteaa, että Orimattilan kaupungin metsästrategiassa on edelleen mukana myös metsiin kohdistuvat taloustavoitteet talousmetsiksi ja suojametsiksi luokitteluilla metsäalueilla. Suojametsät sijaitsevat rakennetun ympäristön ja erilaisten häiriötä aiheuttavien toimintojen välissä ja niihin voi liittyä maltillisia taloudellisia tuotto-odotuksia. Talousmetsät sijaitsevat pääosin muualla kuin keskustaajamaa ympäröivillä metsäalueilla ja niihin kohdistetaan taloudellisia tuotto-odotuksia. Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala toteaa, että taajaman ulkopuolisiin laajempiin ja yhtenäisiin metsäalueisiin verrattuna taajama-alueen lähi- ja virkistysmetsien osalta hakkuutöiden kokonaiskustannukset pinta-alaa kohden ovat suurempia, johtuen suunnittelusta, toteutuksesta ja asukkaiden kanssa tehtävästä vuorovaikutuksesta sekä hakkuuta seuraavista myöhemmistä metsänuudistamistoimenpiteistä ja taimikonhoidosta ym..

Talouden sopeuttamisen asiaturvityöryhmän hakkuutulo -esityksessä olisi tullut huomioida tarkemmin rakenteeltaan pirstaleisten taajaman lähimetsien ominaispiirteistä johtuvaa todennäköistä hakkuukustannusten lisääntymistä. Vaikka kaupunginvaltuuston päätöksen 6.5.2024 pykälässä 33 liitteenä olleessa hakkuusuunnitelmassa oli mainittu mm. metsuriavun todennäköinen tarve sekä maisematyölupiin liittyvät kustannukset näitä ei oltu laskelmassa huomioituna riittävästi.

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala toteaa, että Orimattilan kaupunki pystyisi myös voimassa olevaa metsästrategiaa noudattaen esitettyä maltillisemmin huomioimaan talouden tasapainottamisen tavoitteita, hyödyntämällä talousmetsiksi sekä osin suojametsiksi luokiteltuja metsäalueita ja kohdistamalla hakkuut näihin kohteisiin. Puunmyyntitulot olisivat tällöin alhaisemmat, mutta pinta-alaa kohden kustannustehokkaammat. Kaupungin lähi- ja taajamametsiin kohdistuvat metsänhoitotyöt/ja hakkuut toteutettaisiin vasta myöhemmin, metsästrategian tavoitteiden pohjalta tehdyn uuden metsäsuunnitelman mukaisesti. Tällöin myös kuntalaisten kuuleminen ja osallistuminen metsästrategian valmistelussa säilyttäisi merkityksensä.

Päätös Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta päätti yksimielisesti päätösehdotuksen mukaisesti.

Täytäntöönpano: pöytäkirjanote kaupunginhallitukselle